

JAN HAVLASA :

MŮJ BRATR TOM.

Pokračování.

Povídka z Texasu.

Nos měla jako bílé, zuby bílé a drobné, jako perly. Byla urostlá, vyvinutá, — nu, Sir, — nebylo jí rovné snad v celém Texasu. Tak soudili mnozí, tak soudil jsem i já. Můj bratr Tom, zdálo se, ani si jí řádně ještě nepovšiml. A tak, když kteréhosi dne řekl jsem mu, jak se mi Kattie líbí, zdálo se, že nevěděl ani, jak vypadá. Podráždilo mne to tehdy, div že jsem mu nevyčítal. Neboť, Sir, jaká to urážka, nepovšiml-li si dosud krásky, skoro obden objíždějící kolem naší farmy? Chápete asi: byl jsem zamilován, — ba co více, začal jsem poznávat možnost, že jsem snad milován... Oh, Sir, nemějí se sice vaše oči a tváře, ale uvnitř snad se usmíváte nad pošetilostí kulhavého Sama, leč zapomínáte, že i Sam tehdy byl jiný chlapík, než dnes, byť i Tomovi nemohl se rovnat. Tenkrát ještě jsem nekulhal, byl jsem silný, štíhlý, — a málokterý z Nigrů dbal sebe tak, jako já, díky bratrovu vlivu. A ona, Kattie, usmívala se na mne, tak, že nemohl jsem ani být v pochybách. Ano, krásná Kattie, za níž bláznivě se tolik blýskalo, byla zamilována, do černého! Mně samotnému zdálo se to být někdy nemožností, mýlkou, snem. Ale což byla by, ne jsouc zamilována, tak často jezdila mimo naši farmu a vždy dívala se v naše okna očima tak rozjařenými? Byla by se občas zastavila právě u nás, nalezajíc si záminky velmi průhledné? Než, ku podivu: kdykoli s ní přišel jsem do hovoru, stal jsem se bázlivým, nespělým a roztržitým. Její pohledy mne očarovaly, — stokrát jsem si umišoval, že odpovím na ně, jak sluší muži, — ale jsou pod jejich vlivem, nedovedl jsem ani řádně promluvit. Kam jsem se hnul, cokoli jsem dělal, jen na ni, na krásnou Kattii jsem myslel a představoval jsem si ji ve svém náručí... Avšak setkav se s ní, — spíše: byv jí vyhledán, — nedovedl jsem jí ani o tom říci, jak stále o ní sním.

Kteréhosi dne — bylo to v září a slunce právě klesalo rozpáleným vzduchem k prérifům na obzoru — Tom sbíraje se mnou bavlnu, náhle přišel ze své řádky do mé a jak bylo jeho zvykem, chtěl-li sdělit cosi závažného, položil mně sehnutému nad keřem ruku na rameno. "Co se stalo?" řekl jsem, vztýčuje se a pátravě se mu dívaje do očí. Tom hleděl kamsi k zapadajícímu slunci. "Znáš Cindy Williamsovu?" otázal se tiše, nespouštěje zrak z mne. Znal jsem ji. Byla to mladá Nigrička, do jejíž krve nebyla přimíšena snad ani kapka bělošské. Nos měla podobný nosu Tomovu, — sploštělý, — kdežto já, jak vidíte, mám už nos podobnější spíše vašemu, než nigerskému. Vlasy, rty, oči, nos, — vše na ní mohlo se líbit snad i bílému, ale musilo se líbit Nigrovi. Byla malinké postavy, malinko zavalitá, divoká. Kdežto Kattie byla snivá, Cindy měla v očích jen smích, — a když šla — koně její tatík jakživ neměl — všeho na ní tancovalo s jejími kroky. Zpívala černošské písně, jako málokdo z nás dovede, — a bílí páni z města dokonce jednou pro ni přijeli s boggami, když měli jakéhosi hosta ze Severovýchodu, který byl by rád slyšel pravé nigerské zpěvy. Byla dovedlivá, dráždila černé i bílé, ale nikdo se nemohl pochlubit, že by se mu nebyla vyvinula z náručí, ba jednomu odvádnému Nigrovi vyrazila tři zuby, když se pokusil

podrhnout jí zachytit. Kdož byl by tedy neznal tuto Cindy? Přikývl jsem tedy hlavou: "Ovšem že ji znám." A Tom, jakž vždy dělával, krátce odbyl celou tu záležiti: "Dobře... ptám se tě proto, že chci slyšet o ní tvůj úsudek. Líbí se mi a vezmu si ji za ženu." — Jiný byl by řekl asi: vzal bych si ji, — Tom však neznal slova "bych." Celkem vzato, nepřekvapilo mne to. "Cindy je krásná černá žena," řekl jsem a v duchu jsem přidal: Ale moje Kattie je krásnější než Cindy, krásnější než všechny bílé a barevné ženy světa! Tom sklonil na okamžik hlavu: "Má něco v tváři, co upomíná mne na naši matku. Snad budu s ní šťasten." A já, podávaje mu ruku, řekl jsem dojat: "Dej bůh!" — Když jsme se toho večera vraceli z pole, nám oběma zdálo se vše být jaksi povabnějším, než kdy jindy. Světlušky honily se nad poli a cestami, cikády pronikavě cvrčely, koťoti vyli v prérifích. Když vcházeli jsme do našeho stavení, Tommy se otázal: "A což ty?" A já odřekl: "Mám rád mulatku Kattii. Vzál bych si ji za ženu." A Tom, tiskn mi ruku, zašeptal: "Bůh ti pomáhej, Same!"

Den míjel za dnem, a stále nedělo se nic, co bylo by přivedlo obou nás rozhodnutí bližší k uskutečnění. Tom dále vyhledával rozpustilou Cindy, — teprve tehdy jsem si toho povšiml, — a já, nu, já dále se potkával s Kattii. A tu kteréhosi dne, česaje bavlnu, viděl jsem ji jeti kolem na bílém jejím koni pomaleji, než kdy jindy. Sám zakryt v moři bavlny, pozoroval jsem s utajeným dechem a tlukoucím srdcem každý její pohyb. Před farmou se zastavila a pohlížela v naše okna. Potom popojela k plotu a zdálo se mi, že cosi zvolala, — bezpochyby mé jméno. A když nic se jí neozvalo v odpověď, s hlavou k šadrům schýlenou jela dále, možno-li, ještě pomaleji. Dopřil jsem se na konec řádky až k zaprášené palmě, jež stála mezi kaktusy na trávníku mezi polem a silnicí. A tu viděl jsem zřetelně, že má u plakané oči, že je hubenější, než kdy jindy, — vůbec, že cosi jí trápí. Zachvěl jsem se nevyslovnou rozkoší a zároveň bolestí, ale bůh ví, proč neměl jsem ani tolik síly, abych povstal nebo zvolal její jméno. A ona minula mne, oči strnule upírajíc kamsi do neurčita. Toho odpoledne bylo už po práci; ruce se mi přilíhly chvěly, než abych mohl jimi něco dělat. Kráčet jsem pomalu k domovu, vleka za sebou pytel s bavlnou. A byl jsem jen několik kroků od farmy, když spatřil jsem od běhu Colorada vystupovat z lesa — Cindy. V tom okamžiku rozpomenul jsem se, že kohosi zahlédl jsem v lese u řeky dost často, — ale že nevěnoval jsem tomu nikdy pozornosti, ja úplně zaměstnán myšlenkami o Kattii. V trapné nerozhodnosti stanul jsem na dvorku a hleděl vstříci přicházející nevěstě bratrově, nejsa právě v náladě na veselý hovor. Hovořili jsme spolu druhdy dosti často, ba ona časem mne i vyhledávala v sobotu v La Grange, aby se uchránila dotěrá, — leč nikdy jsem si jí ani důkladněji nepovšiml. Až onoho odpoledne. "Nemá slzy vkus, Tom!" řekl jsem si v duchu, hledě na kyprou její postavku a zářivé oči. A vzdychl jsem si, vzpomínaje své Kattie. Leč když došla, poznal jsem, že záře její očí je — smutná záře, a že neustálým smíchem s jejích stů,

"Dobrý večer, Same!" — řekla velmi zatahale. "Dobrý večer, Cindy!" odřekl jsem, jsa udiven, že i tato zdá se býti trpící. A nemoha pochopiti, kde asi je Tom, je-li Cindy zde. "Jdeš už s pole?" tázala se bezzvukým hlasem, i cítil bylo, že ptát by se chtěla po jiném. "Ano, jdu domů, — sám — neboť o Tomovi neví, — zakoktal jsem, nevěda, jak jinak přivést řeč na bratra. "I já byla sama," řekla nízkým, truchlivým hlasem. Toužil po Tomovi, — pomyslel jsem si a bylo mi jí líto. A utěšil jsem ji. "Tom šel dnes odpoledne za tebou!" Na okamžik přivřela oči. Když je zas otevřela, šlo z nich cosi studeného. "S bohem, Same!" řekla divným hlasem, jenž mi zvučel v hlavě celou noc, — i odcházela, — také pomalu a s hlavou skloněnou. A k naší farmě se už neotočila. Když večer řekl jsem Tomovi, že viděl jsem Cindy u řeky, vyjasnil se jeho zadumčivé tváře. "Hledal jsem ji marně," usmál se "a ona zatím byla za mnou až zde, ... dobrá, sladká Cindy!"

A byl už podzim. Stvolý zlámané kukuřice zčernaly, keře obrané bavlny uschly, listy stromů opadávalo, kaktusy pohnědly, mech na texasských dubech ještě více zedělal, už ubýlo světlušek a cikád jen pořídku, kolibříci od táhli do Mexica, motýl byl vzácností, jen supi vždy stejně smutně kroužili nad ztichlým, teskným krajem. Kattie byla vždy nemocnější, — a churavěla tedy i moje duše. Ale ani s Tomem nebylo lépe a Cindy prý přestala zpívat. Co že to lehlo na naši farmu? Nemluvíce a na sebe se nedívajíc, s Tomem jsme sedávali večer co večer na verandě, oči zahledené do truchlivé tmy. Věděli jsme druh o druhu, co nás trápí a soucit s bratrem hojil bolest každého z nás. A marně jsme přemýšleli o tom, co nás oba dělí od štěstí, ač milované a milující —

Až potom to přišlo najednou, co zhroutilo mne docela. Zase byla sobota a zase jsem byl v La Grange a zase jsem viděl Kattii i Cindy. A když Kattie měla se k odjezdu, sedl jsem na koně i já. Před mostem jsme se mlčky k sobě připojili, jakoby se to rozumělo samo sebou. A mlčky jsme jeli. Srdce mi prudce tlouklo, neodvážil jsem se podívat na ni. I hledal jsem slova, kterým bych začal zpověď utráněného svého srdce. Leč slovo nepřicházelo a cesta ubíhala. Jeli jsme poklusem a naše koně vesele spolu hovořili. Minuli jsme naši farmu. Nevím, zda Kattie se podívala k ní, ale zdálo se mi, že bylo tomu tak. Po chvíli vzdychla si: "Ah, Same, jsem nešťastná." Duše se ve mně zachvěla. Chtěl jsem říci: "I já, Kattie, ale ty můžeš nešťastně změnit v štěstí," — neřekl jsem však ničeho. Dojeli jsme v mlčení na dohled k farmě jejího otce. Zastavila koně a podávajíc mi ruku, pravila bolestným, prsním hlasem, nesnažíc se zadržet slzy pod dlouhými řasami krásných svých očí: "Same, řekni Tomovi, ... že ho mám ráda nad vše na světě, ... a že jsem nešťastná." A než jsem se vzpamatoval, odevládala na bílém svém koni, jenž stále ještě řehotem odpovídal hlasu mého koně. Neměl jsem síly ani zaplákat. Za celou tu cestu nepromluvil jsem slova, ... nebyl bych promluvil ani nyní. Zlomen, zoufalý, nemoha uvěřiti v možnost něčeho tak hrozného, a přece jen cítit, že jest už všemu konec, — nechal jsem koni volnou uzdu a zhroutil se v mexickém svém sedle, byl bych jistě spadl s koně, nebýt hrbolů sedla napřed a v zadu, jež mne držely. A když kůň sám od sebe sarazil před naší farmou, probíraje se ze strnulosti uvědomil jsem si,

že stojí černá žena po boku mého koně, a oči její že zíraly na mne. "To's ty, Hannah?" zašeptal jsem více, než promluvil. Bylo už příliš, a srdce nepomáhalo očí. "Ne, ... já jsem to, ... Cindy!" odpověděla chvějícím se hlasem ta, jejíž oči tak zářily. A po chvíli dodala: "Slez s koně!" Ovládnán její vůlí a přinucen zářícíma očima, seskočil jsem a stanul jí tváří v tvář. A tu ona objala mne teplýma, něžnými pažerama, přitiskla mne k dmcoucím se prsou, a dlouze mne líbajíc, zasténala hlasem plným slasti a trýzně: "Same, oh, Same, ... jen tebe miluju, ... jen tebe, ... a nic nebude z mého života, nebudu-li mítí tebe!" Vůně jejích vlasů, žár jejího dechu, chvění jejího měkkého těla, — to

vše mne omamovalo. "Cindy, ... Cindy ..." zašeptal jsem, podléhaje své spíštěné touze po objetí milující ženy. Byla už tma. Kůň zafechtal. Pamatuju se, že ten okamžik byl poslední, kdy jsem byl při smyslech. Polibky naše byly vždy zutivější. Zapotáceli jsme se, spili láskou a klesli k zemi. A tu, chtěje se jí zmocniti, zabláboli jsem v štěstí své lásky: "Oh, Kattie, ... Kattie!" A v témž okamžiku paže její ztvrdly a odstrčily mne takovou silou, že jsem se převálil na kaktus a poranil do krve. Oba jsme vyskočili. Oči její leskly se přišerně, — trpěla bezpochyby nad lidské síly. A teď oči se mne nespouštějíc, po zpátku zanikla v tmách...

(Dokončení příště.)

Rozmanitosti.

František hr. Luetzov. Poslední dobou často slyšíme jmenovati vzácného přítele českého národa, Frant. hr. Luetzova, průkopníka české literatury a umění v Anglii. Hrabě Luetzov je jedním z nejlepších našich přátel. S nevědní píli a láskou napsal: "Bohemia an historical sketch," dílo veliké ceny, v němž vrocne a s vzácným pochopením a porozuměním vystihl dějiny našeho národa, který miluje, jak sám se několikrát vyjádřil nade všechno. Mistrně též do angličtiny přeložil a tím také do novodobé literatury uvedl Komenckého: "Labyrint světa." Hrabě Luetzov je velkým ctitelům krásy naší Prahy. Ve sbírce o předních městech evropských, vydané v Londýně, tak krásně a opravdu se zápalom horuje pro naši Prahu... Jak jsme už v předešlých číslech oznámili, byl prvním z těch, kteří podepsali provolání ku zřízení českého oddělení na výstavě londýnské, aby jasné a samostatně mohlo proniknouti české umění do ciziny a jest též jedním z nejnadšenějších řečníků, kteří kdy v cizině se o našem národě zmínili. Dosud ještě nevyzvělo nám z paměti, jak loni na vysokých školách londýnských s pravním proctěním přednášel o historii českého národa. Můžeme býti hrdi na svého přítele, který k našemu národu lne takovou láskou a směle můžeme jej počítati k nejlepším ozdobám naší vlasti.

Jak valašští ogaři telegrafovali do Vídně. Zajímavou historiku vypráví Josef Kalda, v nedávno vydané pěkné knížce "Ogaři." Ogaři jsou valašští, dobrosrdeční, nezkažení hoši, nezající mimo těch svých hor a několik dědinek jiného světa. Hornatý, celkem chudý valašský kraj ve východní části Moravy, je celým jejich světem. Jednou se stalo, že přes valašskou dědinu stavěli telegraf; to bylo pro ogary něco nového a divného. "Na jednom konci se to telegrafuje a na druhém konci už se to ví!" "Jak je to jenom možné, to bych rád věděl," krouťvali ogaři hlavama a se zatajeným dechem, ucho na sloupě poslouchali, jak to zní. "Čuješ Francku, věš telegrafují?" "Čuju, enom že tomu nerozumím." Ale za pár dní začali na telegraf hřešit. Trubelíkovi nejpěknější holub, jak k večeru letěl, zavadil o drát — a mrtvý spadl dolů. Janíček našel zabitého kosa; mrtvou vlaštovičku našli v příkopě po chvíli. Tož usnesli se ogaři, že sa proti telegrafu musí vystupit. Na radu Ozefa Fojtového bylo přijaté, by sa hledělo po dobrém tu vše napřed skoncovat. Tož šli k nejbližšímu sloupu, že budú sami telegrafovat do Vídně. Šliha udeřil třikrát do sloupu, a křičel do skuliny co v tom sloupu byla: "Vy tam, jacisi, počúvajte, co vám povídáme. My vám povídáme, abyste si šli ty sloupky posvytšat, a ten drát poschovávat.

protože po tej vaší darebnici nic není, protože naši ptáčekové po tom zdychajú. A esli nás neposlechnete, tož my vám ty sloupky rozházíme. A jrát rozřežeme, že se ani s kúskem neshledáte." A zase třikrát udeřil kamenem do telegrafu. Po tej dlouho čekali na odpověď. Ale než přišla, ptáci si zatím na telegraf zvykli a ogaři takaj...

Světová knihovna. Jedna z nejlepších českých knihoven "Světová knihovna," jak už jsme v předešlém čísle oznámili dosáhla pětičlitého svazku. Bibliotheka tato těší se nejen přízni čtenářů ve vlasti, ale i zde za oceánem. Pěkným dílem dovršila tentokrát svou pátou stovku. Je to známe, slavné dílo našeho Amosa Komenckého, před časem i do angličtiny přeložené: "Labyrinth světa a ráj srdce." Lepším způsobem půltisícovka nemohla býti oslavena.

Ze života A. P. Čechova. Zemřelý spisovatel ruský A. P. Čechov, ač často trpěl trudnomyslností, mívával chvíle kdy o žert a veselý nápad nebylo u něho nouze. Čechov jedl rád melouny. Jednou byl v krajském městě jisté povolžské gubernie a podáhalo se mu koupiti meloun neobyčejně veliký. Když vracel se v kočárku domů, na svůj venkovský stateček, spozoroval přítel s ním jedoucí, že meloun je na jedné straně nakažený. Sděлил to s Čechovem. Spisovatel se poněkud zachmuřil, ale spatřiv na ulici zavalitého strážce bezpečnosti, poručil zastavit a zavolať k sobě strážníka. "Pro Boha, bratře!" — povídá s ustrašeným obličejem k užaslému, salutujícímu strážníkovi, podávaje mu pečlivě zabalený meloun. "Pro Boha, bratře pozor! Někdo podržel mi pumu do vozů! Bratře, pozor dej, je to pu — ma!" Strážník se třese, chvějícíma rukama běže zabalenou věc, o níž kreslí se ve své mysli hrozná věc. A Čechov zanechav užaslého strážníka v smrtelném rozjímání, ujížděl pryč. — Snad později Čechov užil tohoto případu za látku k některé své humoresce. Dovedl zajisté vystihnouti úžas, když na policejní strážníci s ustrašenými obličejí vybalovali s největší opatrností pumu a nalezli nahnilý — meloun.

Bosáci. Často slyšíme ve zprávách z Ruska o bosácích a černých sotřích. Bosáci jsou lidé potulní, trampové, toulající se od dědiny k dědině, od města k městu. Poněvadž na Rusi chůze v botech náležel k známým záležitostem, chodí tito tuláci bosí. Odtud název bosáci. Mezi bosáky jsou lidé, kteří do tuláckého stavu přišli bez vlastni viny, maozí touží se vybrodití z té špíny a kalu, a často i filosofují. O těch píše Maxim Gorkij, o němž pojednáváme na jiném místě, celé historie. — Černé sotře jsou sdružená nejnížšího druhu. Tuláci a sloději s povolání.